

Держава та регіони

Серія: Економіка
та підприємництво
2011 р., № 6

Науково-виробничий журнал

виходить шість разів на рік

Голова редакційної ради: **А.О. Монаєнко**,
доктор юридичних наук, доцент

Головний редактор:

В.М. Порохня, доктор економічних наук,
професор

Редакційна колегія:

В.М. Бородюк, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

Ю.Г. Лисенко, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

Б.М. Андрушків, доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Ю.Є. Петруня, доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

В.В. Вігліньський, доктор економічних наук, професор

В.М. Даніч, доктор економічних наук, професор

Ф.В. Зінов'єв, доктор економічних наук, професор

М.М. Іванов, доктор економічних наук, професор

Т.С. Клебанова, доктор економічних наук, професор

В.Л. Корінєв, доктор економічних наук, професор

Р.М. Лепа, доктор економічних наук, професор

В.І. Ляшенко, доктор економічних наук, професор

П.П. Мазурок, доктор економічних наук, професор

В.Л. Осенький, доктор економічних наук, професор

С.Я. Салига, доктор економічних наук, професор

А.Г. Семенов, доктор економічних наук, професор

Г.А. Семенов, доктор економічних наук, професор

Л.Н. Сергєєва, доктор економічних наук, професор

А.А. Ткач, доктор економічних наук, професор

А.М. Турило, доктор економічних наук, професор

Р.Б. Тяп, доктор економічних наук, професор

О.І. Черняк, доктор економічних наук, професор

І.Ф. Зінов'єв, доктор економічних наук, доцент

Відповідальний секретар:

С.В. Белькова

Редактори:

А.О. Бессараб, Е.О. Борисенко,

Г.І. Гутман, С.А. Козиряцька

Технічне редагування та комп'ютерна верстка:

О.О. Івченко

Дизайн обкладинки:

Я.В. Зоська

ISSN 1814-1161

Журнал включено до переліку фахових
видань згідно з постановою Президії
ВАК України від 14.10.2009 р. № 1-05/4

Засновник:

Класичний приватний університет
Свідоцтво Державного комітету інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України
про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації
Серія КВ № 14178-3149ПР від 24.04.2008 р.

Видавець:

Класичний приватний університет
Свідоцтво Державного комітету телебачення
та радіомовлення України
про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3321 від 25.11.2008 р.

Журнал ухвалено до друку вченою радою
Класичного приватного університету
30 листопада 2011 р., протокол № 3

Усі права захищені. Повний або частковий передрук
і переклади дозволено лише за згодою автора
і редакції. При передрукуванні посилання на журнал
"ДЕРЖАВА ТА РЕГІОНИ. СЕРІЯ: ЕКОНОМІКА
ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО" обов'язкове.
Редакція не завжди поділяє думку автора і не відповідає
за фактичні помилки, яких він припустився.

Адреса редакції:

Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-б.
Телефони/факс: (0612) 220-58-42, 63-99-73

Здано до набору 28.10.2011.

Підписано до друку 29.12.2011.

Формат 60×84/8. Різографія. Тираж 300 пр.
Замовлення № 13-11Ж.

Виготовлено на поліграфічній базі Класичного приватного університету

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

ПОСЛУГА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	5
<i>Гавриш Г.О.</i>	
ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЄСТРАТОРІВ ФОНДОВОЇ БІРЖИ ЯК ОСНОВНИХ АГЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРТФЕЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ.....	11
<i>Залюбовська С.С., Новікова Л.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПОСЛУГ У КИТАЇ В КОНТЕКСТІ СПІВПРАЦІ З УКРАЇНОЮ	18
<i>Кельдер Т.Л., Шевченко Ю.О.</i>	
ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: СЬОГОДЕННЯ ТА МОЖЛИВИ НАСЛІДКИ В МАЙБУТНЬОМУ.....	24
<i>Козловський С.В., Кіреєва Е.А.</i>	
СТВОРЕННЯ ФІКТИВНОГО КАПІТАЛУ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАБУТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ.....	29
<i>Кузьмін С.В., Глуха Г.Я.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	34
<i>Оглобіна В.А.</i>	
СТАН СФОРМОВАНOSTІ ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ	39
<i>Світлоока В.Ф.</i>	
ДО АНАЛІЗУ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	44
<i>Сергєєва Л.Н., Дворнік М.О.</i>	
РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ	48
<i>Смаглюк А.А.</i>	
НАПРЯМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЖИТЛА В УКРАЇНІ	54
<i>Щеглова О.Ю., Лисенко Ю.В., Кірнос О.І.</i>	
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ	58
<i>Ядранська О.В.</i>	
СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ПРАЦІ	62
<i>Ястремська Н.М.</i>	

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ І ГАЛУЗЕВИХ КОМПЛЕКСІВ

МЕЗОЛОГІСТИЧНІ СТРУКТУРИ РЕГІОНІВ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ НЕГАТИВНИМ НАСЛІДКАМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	68
<i>Бакута А.В.</i>	
ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ДЕПРЕСИВНОСТІ МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	76
<i>Гопцій Д.О.</i>	
РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСО- Й ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ У ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ НА ПРИКЛАДІ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ	80
<i>Григор'єв С.М.</i>	
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	83
<i>Зінов'єв І.Ф.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ТА МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	88
<i>Корінний С.О.</i>	
РОЗВИТОК ТЕОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЇЇ ОСНОВНИХ ДЕФІНІЦІЙ.....	93
<i>П'ятницька Г.Т., Сініціна О.В.</i>	
ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ	101
<i>Шарко В.В.</i>	

УДК 336.763.163(045)

ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЄСТРАТОРІВ ФОНДОВОЇ БІРЖІ ЯК ОСНОВНИХ АГЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРТФЕЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Залюбовська С.С.

кандидат економічних наук, доцент

Новікова Л.А.

старший викладач

Державна академія житлово-комунального господарства, м. Київ

I. Вступ

Становлення й розвиток ринку цінних паперів в Україні вимагає розроблення правил організації відносин між учасниками угод із цінними паперами та наявності спеціалізованих організацій, які забезпечують усі процедури угод і формують інфраструктуру ринку цінних паперів. Централізований ринок передбачає обов'язкову наявність трьох інститутів: фондових бірж, центрального депозитарію й реєстратора цінних паперів і розрахунково-клірингових установ.

Реєстратор і агент з трансферту – це учасники фондового ринку, що мають на меті ведення реєстрів, оформлення переходу прав, спостереження за переходом прав, видачу доходу власникам іменних цінних паперів. Водночас це юридичні особи, що мають відповідну ліцензію. Функції реєстратора на фондовій біржі одночасно можуть виконувати емітенти, за умови, що максимальна кількість власників іменних цінних паперів не перевищує 250 і отримана від Державної комісії регулювання цінних паперів та фондового ринку відповідна ліцензія на самостійне ведення реєстру. За наявності на фондовій біржі більше ніж 250 власників цінних паперів товариства зобов'язані передати право ведення реєстру незалежному реєстраційному агенту.

У цілому наявність діяльності реєстраторів випуску іменних цінних паперів є важливою умовою функціонування портфельних інвестицій, оскільки саме вони контролюють особливості реалізації портфелів цінних паперів. Система ведення реєстру власників цінних паперів характеризує собою модель сукупності даних, що фіксуються на паперовому або електронному носії бази даних, забезпечують ідентифікацію зареєстрованих іменних цінних паперів, визначають норми обліку прав цінних паперів та їх власників, надання інформації до клірингових установ.

Фондова біржа є місцем котирування, здійснення операцій із цінними паперами й укладання угод. Фондова біржа сприяє встановленню єдиної ціни на цінні папери,

оскільки їхня вартість визначається ринковим шляхом у процесі торгів. Це дає можливість протидіяти спекуляціям цінними паперами внаслідок створення їхнього штучного курсу в різних регіонах, а також унеможливає продаж фіктивних паперів.

Обіг цінних паперів мають забезпечувати системи:

- біржової та позабіржової торгівлі цінними паперами;
- Національного депозитарію цінних паперів;
- заліку вимог (клірингу);
- швидкого, ефективного та розумно організованого звірення умов угод щодо цінних паперів;
- швидкого, безперешкодного та надійного засвідчення (реєстрації) переходу прав власності на цінні папери. Для цього функція реєстрації права власності на цінні папери та його переходу повинна бути відокремлена від емітентів і здійснюватися уповноваженими установами, незалежними від емітентів.

На сьогодні важливим державним питанням, яке потребує законодавчого врегулювання для створення цілісного, відкритого, прозорого, ліквідного національного фондового ринку, визначення справедливої ціни на цінні папери, є зосередження обігу цінних паперів відкритих акціонерних товариств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, й інших інвестиційно привабливих підприємств виключно на організованому ринку (крім угод, що укладаються в процесі приватизації, угод щодо цінних паперів, сумарна вартість яких, виходячи з номінальної, становить менше ніж 150 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а також у разі успадкування цінних паперів, дарування, внесення їх як майнового внеску до статутних фондів господарських товариств).

Основні функції реєстраторів як учасників фондового ринку, що мають реалізувати концепцію визначення справедливості обігу іменних цінних паперів, подано на рис. 1.

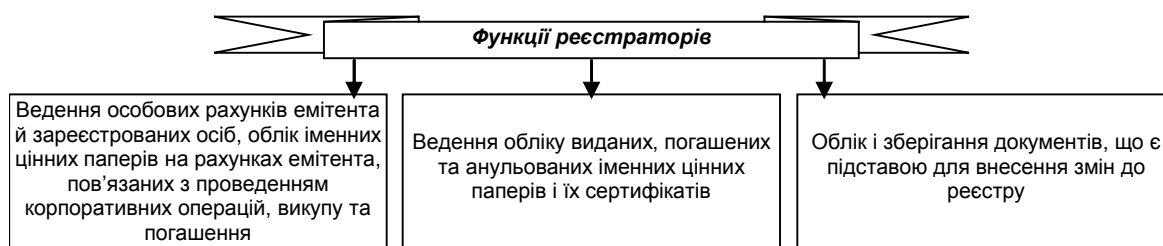

Рис. 1. Основні функції реєстраторів фондової біржі

Реєстратор на фондовій біржі має право надавати емітентам та іншим учасникам певну інформацію:

- наявність власників цінних паперів;
- кількість цінних паперів у кожного інвестора;
- особливості нарахування та сплати дивідендів власникам цінних паперів;
- право голосності цінних паперів.

Юридичні особи, що виконують професійну діяльність щодо ведення реєстру іменних цінних паперів, крім інвесторів, мають надати Державній комісії з цінних паперів і фондового ринку інформацію про власників, які володіють 10% і більше акцій емітента, в термін до одного місяця. Мета – постійний моніторинг перепродажу цінних паперів і недопустимість абсолютного привласнення акцій та облигацій.

Для ефективних реєстраторів фондового ринку була визначена методика визначення їх оптимальних властивостей:

- незалежність діяльності щодо емітентів та інвесторів цінних паперів, але одночасно підзвітність та контрольованість Державній комісії з цінних паперів і фондового ринку (використовується для

встановлення непорушності прав акціонерів та захисту обліку, купівлі-продажу цінних паперів у кризових ситуаціях);

- наявність більше ніж одного реєстру;
- відсутність права торгувати цінними паперами (оскільки реєстратори як ніхто інший можуть впливати на рейтинги іменних цінних паперів і маніпулювати відповідно їх вартістю);
- конфіденційність реєстру;
- ведення реєстру в двох формах: документарній і бездокументарній;
- поширення інформації про емітентів цінних паперів серед покупців (у допустимих межах надається інформація про вид цінного папера і його номінальну вартість);
- компетентність реєстратора (у питаннях обліку, купівлі-продажу цінних паперів, навіть у сфері оподаткування діяльності акціонерних товариств);
- реалізація рішень зборів акціонерів про виплату дивідендів.

Внесення до системи реєстру записів про передачу права власності на цінні папери з урахуванням результатів цивільно-правових угод здійснюється на підставі таких документів (рис. 2).

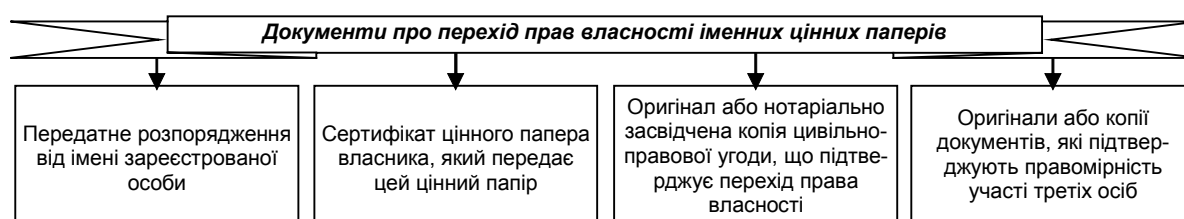

Рис. 2. Перелік обов'язкових документів, що надаються реєстратору для процедури переходу прав власності на іменні цінні папери

Діяльність реєстраторів регулюються в Україні Положенням про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів від 26.05.1998 р., відповідно до якого професійний учасник фондового ринку не може володіти частиною в статутному фонді реєстратора розміром більше ніж 10%, щоб виключити можливість впливу й фондової експансії. Цим Положенням визначено такі основні поняття:

- діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (реєстраторська

діяльність) – це професійна діяльність на ринку цінних паперів, яка передбачає отримання дозволу Комісії й включає збирання, фіксацію, обробку, зберігання та надання даних, що становлять систему реєстру власників іменних цінних паперів, щодо іменних цінних паперів, їхніх емітентів та власників, а також виконання інших функцій, визначених цим Положенням;

- реєстр власників іменних цінних паперів – перелік за станом на певну дату

власників і номінальних утримувачів іменних цінних паперів та іменних цінних паперів, які обліковуються на їхніх особових рахунках, що є складовою системою реєстру й уможлиблює ідентифікацію цих власників, кількість, номінальну вартість та вид належних їм іменних цінних паперів. На дату обліку має складатися паперова копія реєстру, що містить інформацію про всіх власників іменних цінних паперів, зокрема тих, які обліковуються в номінальних утримувачів;

- реєстратор – юридична особа, що має дозвіл на ведення реєстрів власників іменних цінних паперів;
- реєстроутримувач – емітент, що має дозвіл на ведення реєстру власників випущених ним іменних цінних паперів, або реєстратор, зберігач активів інституту спільного інвестування або компанія з управління активами корпоративного інвестиційного фонду відкритого типу;
- система реєстру власників іменних цінних паперів – сукупність даних, зафіксованих у паперовій та/або безпаперовій формі (у вигляді записів в електронних базах даних), що забезпечує ідентифікацію зареєстрованих у цій системі власників, номінальних утримувачів, заставодержателів та емітента, а також іменних цінних паперів, зареєстрованих на їхнє ім'я, облік усіх змін інформації щодо вищевказаних осіб та цінних паперів, одержання й надання інформації цим особам і складання реєстру власників іменних цінних паперів.

Емітентові в системі реєстру відкривають два рахунки:

- емісійний рахунок, на якому окремо за кожним випуском і категорією обліковують усі розміщені іменні цінні папери емітента та/або цінні папери, випуск яких зареєстровано;
- особовий рахунок емітента, на якому обліковують іменні цінні папери:
  - а) які зареєстровані у випуску, але не розміщені;
  - б) на які покупці підписалися в процесі первинного розміщення (підписки), але не сплатили їхньої вартості;
  - в) які викуплені емітентом іменних цінних паперів з метою анулювання чи подальшого продажу.

Рахунки емітента відкривають під час формування системи реєстру цього емітента. Особові рахунки власників відкривають у разі реєстрації їх у системі реєстру.

Виділяють такі міжнародні реєстратори, що обґрунтовують і регулюють діяльність національних реєстраторів і Української фондової біржі в цілому: Securities Transfer As-

sociation, Corporate Transfer Agents Association (Асоціація корпоративних агентів з трансферту), Investment Counsel Association of America, New York Society of Security Analysts (Американська асоціація інвестиційних консультантів, Нью-Йоркське товариство експертів з цінних паперів), Consolidated TAPE Association (члени – фондові біржі, мета – координація інформаційної діяльності на ринку цінних паперів).

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити тенденції у сфері діяльності реєстраторів фондової біржі та визначити основні принципи вдосконалення їхньої діяльності.

III. Результати

Забезпечення інтересів усіх учасників ринку цінних паперів вимагає організації суворого обліку дії кожного з них. Цю функцію держава покладає на професійних учасників ринку цінних паперів (реєстраторів, зберігачів, депозитаріїв). Для емітента ці установи здійснюють облік власників цінних паперів на підставі договору з ним. Для інвесторів вони забезпечують зберігання та облік цінних паперів власника, облік операцій із цінними паперами.

Зараз, згідно із Законом України “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” від 10.12.1997 р., у депозитарній системі виділяють два рівні:

- нижній – зберігачі, які ведуть рахунки власників цінних паперів, та реєстратори власників іменних цінних паперів;
- верхній – Національний депозитарій України та депозитарії, що ведуть рахунки для зберігачів і здійснюють кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів.

Таким чином, реєстратори є прямими учасниками депозитарної системи й здійснюють ведення реєстрів власників іменних цінних паперів. Ведення реєстрів є винятковою діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності й не може поєднуватися з іншими видами діяльності, крім депозитарної.

У світовій практиці відомі дві основні моделі ведення реєстрів: “англо-американська”, за якої ведення реєстрів, незалежно від форми випуску цінних паперів, здійснюють реєстратори (цю модель використовують у Росії); та “німецька”, за якої реєстратори відсутні, а всі питання інфраструктури фондового ринку розв'язують банкі-зберігачі. В Україні поширена специфічна модель, за якої реєстратори мають змогу вести реєстри власників документарних випусків цінних паперів.

Обслуговування реєстру в процесі обігу цінних паперів на ринку продемонстровано на рис. 3.

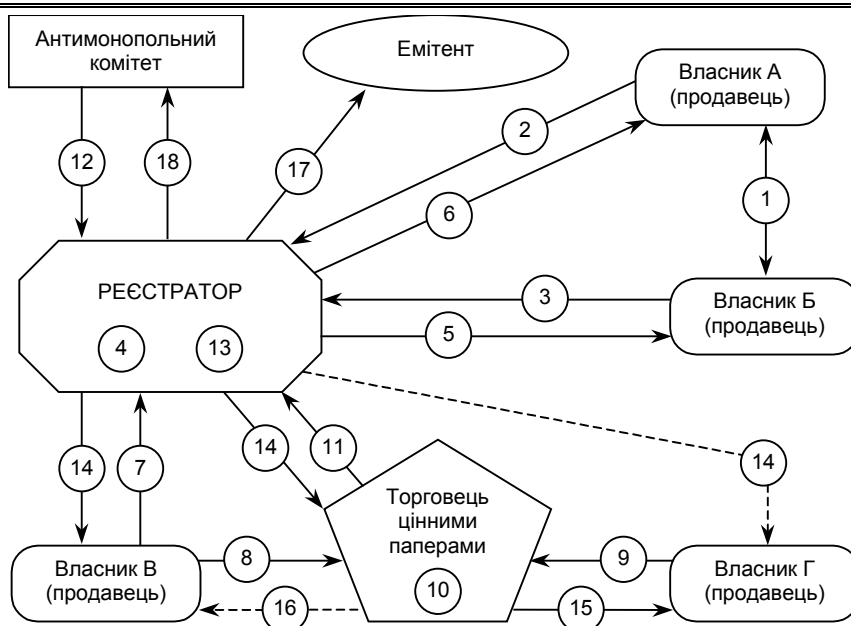

Рис. 3. Операції та процедура реєстраторів на ринку цінних паперів

Необхідність у послугах реєстратора виникає від моменту реєстрації емісії цінних паперів у ДКЦПФР (або її регіональних структурах). Договір на ведення реєстру власників іменних цінних паперів емітент може укласти лише з одним реєстратором. Вибір реєстроутримувача ухвалюють загальні збори емітента. Емітент іменних цінних паперів, у разі, якщо кількість власників випущених ним іменних цінних паперів не перевищує п'ятисот осіб, має право самостійно вести систему реєстру цих власників за наявності в нього дозволу на ведення реєстру власників його іменних цінних паперів.

Динаміку кількості реєстраторів, які здійснювали професійну діяльність в Україні у 2002–2009 рр., відображено на рис. 4. За

даними на початок 2006 р., діяльність фондового ринку України здійснювали: торговці – 797, хранителі – 161, реєстратори – 357, компанії з управління активами – 159, депозитарій – 1, кліринговий депозитарій – 1, організатори торгівлі – 10. На кінець 2008 р. кількість реєстраторів збільшилася на 8 учасників, що характеризувало ситуацію на ринку цінних паперів – запровадження стабілізаційних методів підвищення вартості іменних цінних паперів. Уже в червні 2009 р. реєстратори Української фондової біржі для зменшення впливу капіталу з країни та для зменшення наслідків світової фінансової кризи збільшили свої функціональні можливості (виконання функцій організаторів торгівлі).

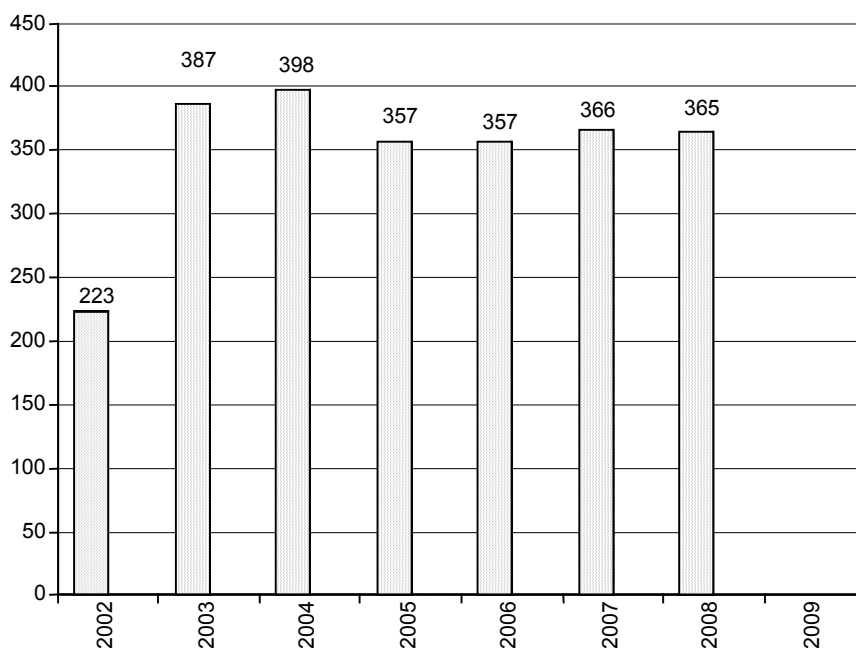

Рис. 4. Динаміка кількості реєстраторів, які здійснювали професійну діяльність в Україні у 2002–2009 рр.

Важливою умовою розвитку вітчизняної реєстраційної системи є координація, синхронізація й гармонізація розвитку НДУ та МФС у період їх самостійного функціонування. Обмеження функцій НДУ впродовж цього часу може бути зумовлене лише взаємною згодою щодо подальшого об'єднання й створення єдиного центрального реєстратора.

Важливим кроком до розвитку вітчизняного фондового ринку має стати забезпе-

чення Національним реєстратором належних умов обліку та зберігання знерухомлених цінних паперів і надійної системи їх захисту. Стосовно кодифікації НДУ має не лише узгодити Національну систему нумерації (кодифікації) цінних паперів зі стандартами, прийнятими Міжнародною організацією стандартів (МОС), а й практично забезпечити швидку та надійну кодифікацію всіх емісій цінних паперів ще на стадії підготовки їх до реєстрації в ДКЦПФР (рис. 5).

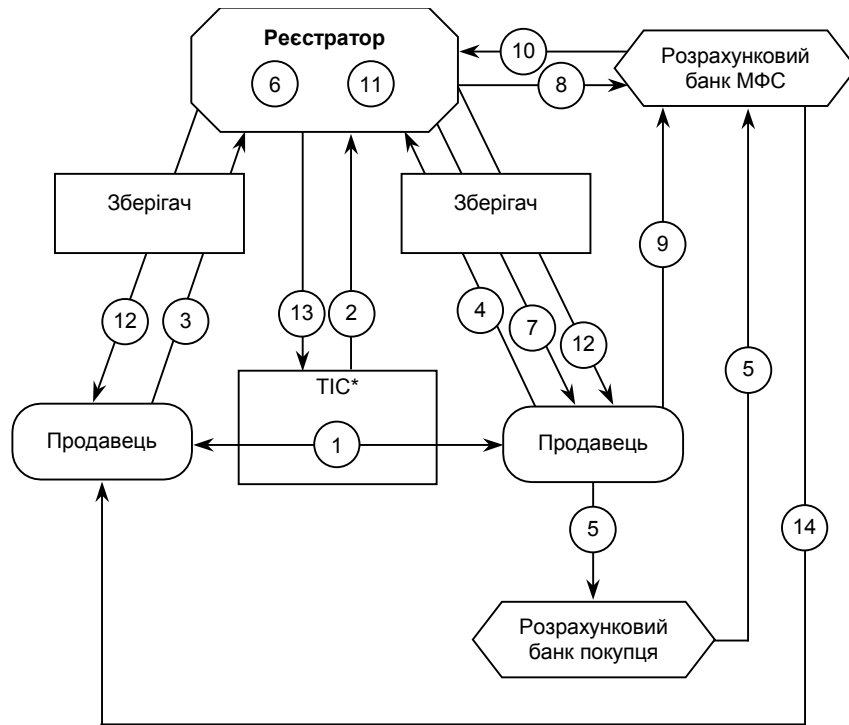

Рис. 5. Переміщення цінних паперів у системі реєстраційного обліку (поставка проти платежу)

Отже, на ринку цінних паперів України поширена реєстраційна діяльність із цінних паперів і грошових коштів, однак здійснення цієї діяльності можливе лише за наявності налагодженого обігу цінних паперів, який фактично здійснюється лише в ПФТС. Розвиток фондових бірж і клірингових установ стримується невеликим обігом ринку, низькою ліквідністю цінних паперів, дефіцитом серйозних інвесторів, недосконалою організацією й фінансовою та професійною підготовкою торговців цінними паперами.

Для вдосконалення діяльності фондової біржі була створена *Професійна асоціація реєстраторів та депозитаріїв (ПАРД)*, що є добровільною недержавною некомерційною організацією, заснованою на засадах рівноправності, вільного волевиявлення й спільності інтересів своїх членів. Нині ПАРД об'єднує 312 професійних учасників.

Головними цілями ПАРД є:

- сприяння розвитку чесної конкуренції між суб'єктами ринку цінних паперів у сфері ведення реєстрів власників цінних

паперів, обліку руху цінних паперів, депозитарної діяльності;

- інформаційна, методична й технічна підтримка членів ПАРД;
- здійснення представницьких функцій і захист інтересів членів асоціації в державних органах та інших установах, допомога цим органам і установам у розробленні законопроектів та проектів нормативних актів щодо ринку цінних паперів;
- розроблення та впровадження в діяльність членів ПАРД єдиних норм, стандартів і правил етичної й професійної поведінки на ринку цінних паперів;
- поширення принципів взаємної довіри, надійності, порядності й ділового партнерства у відносинах як безпосередньо між членами ПАРД, так і між реєстраторами й депозитаріями (зберігачами) та їхніми партнерами (емітентами, власниками цінних паперів (депонентами), номінальними утримувачами, державними органами тощо);

Держава та регіони

- упровадження системи посередництва й розв'язання спорів, що можуть виникати між членами ПАРД або між її членами та третіми особами;
- вивчення й поширення передового міжнародного досвіду в царині діяльності реєстраторів і депозитаріїв, поглиблення міжнародної співпраці;
- сприяння підвищенню кваліфікації й професіоналізму персоналу, що здійснює реєстраторську та депозитарну діяльність.

З метою подальшого розвитку ринку цінних паперів в Україні ПАРД на цивілізованих засадах виконує такі функції:

- розроблення та впровадження єдиних технологічних стандартів, норм, вимог, правил і процедур, а також кодексів та правил етичної й професійної поведінки на ринку цінних паперів;
- інформування членів ПАРД та інших учасників ринку цінних паперів про чинне законодавство в галузі цінних паперів і поточні зміни в ньому;
- надання консультацій членам ПАРД та іншим учасникам ринку цінних паперів, розроблення й поширення методичних матеріалів і рекомендацій з питань реєстраторської й депозитарної діяльності, інформування про зміни в законодавстві України, консультації та експертиза стосовно використання обчислювальної техніки й програмного забезпечення;
- проведення добровільної сертифікації програмного забезпечення операцій на фондовому ринку;
- розроблення навчальних планів і програм відповідно до кваліфікаційних вимог Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, організація й координація підготовки фахівців, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, визначення кваліфікації цих осіб;
- співпраця й кооперування з іншими організаціями та об'єднаннями, які здійснюють діяльність на фондовому ринку, зокрема міжнародними.

IV. Висновки

Останні десятиріччя ХХ ст. визначили нові напрями, за якими може розвиватися світовий ринок цінних паперів у довгостроковій перспективі. Отже, розглянемо ключові тенденції, оскільки їхній вплив із часом може позначитися й на характері функціонування ринку цінних паперів в Україні. Цими тенденціями є: інтернаціоналізація та глобалізація ринку; підвищення рівня організованості й посилення державного контролю; комп'ютеризація ринку цінних паперів; нововведення на ринку.

Український ринок цінних паперів поки не відіграє суттєвої ролі в трансформації необхідного капіталу від інвесторів до емітентів. З огляду на це в Програмі розвитку фондо-

вого ринку 2005–2010 років вирізняють такі пріоритетні напрями політики стосовно учасників і реєстраторів у тому числі:

- забезпечення інформаційної прозорості у фінансово-господарській діяльності реєстраторів;
- створення сприятливих умов для виходу емітентів на фондовий ринок для залучення капіталу шляхом спрощення процедури реєстрації випуску цінних паперів;
- запровадження практики надання рейтингових оцінок корпоративного управління незалежними агенціями;
- посилення ефективності контрольно-ревізійної діяльності ДКЦПФР та правозастосування, розроблення запобіжних заходів стосовно шахрайства й маніпулювання на ринку;
- сприяння випуску високоліквідних і довготермінових державних цінних паперів;
- сприяння прозорості й активізації організованого ринку цінних паперів.

Література

1. Агарков М.А. Учение о ценных бумагах / М.А. Агарков. – М. : Финстатинформ, 2000.
2. Берзон Н.И. Фондовый рынок : учеб. пособ. для высш. учеб. завед. экон. профиля / Н.И. Берзон, Е.А. Буянова, М.А. Кожевников. – М. : Вира-Пресс, 2000.
3. Депозитарий “Межрегиональный фондовый союз” : информационный бюллетень. – К., 2008–2009.
4. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР (зі змінами, внесеними згідно із Законом від 07.02.2002 р. № 3047-III).
5. Закон України “Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” від 10.12.1997 р. № 710/97-ВР.
6. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2009 рік // Ринок цінних паперів України. – 2009.
7. Киячков А.А. Рынок ценных бумаг и биржевое дело / А.А. Киячков, Л.А. Чалдаева. – М. : Юрист, 2000.
8. Лысенков Ю.М. Международный фондовый рынок: Инструментарий; Участники; Информационное обеспечение / Ю.М. Лысенков, Н.В. Фетюхина, Е.Р. Зельцер. – К. : Київ. ін-т банкірів банку “Україна”, 2005.
9. Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів : затверджено рішенням ДКЦПФР 26.05.1998 р. № 60 (зі змінами, внесеними згідно з Наказами ДКЦПФР від 19.06.2001 р. № 190 та від 23.10.2001 р. № 315).
10. Фондовый рынок Украины: законодательное регулирование / М.О. Бурмака, Д.С. Бутенко, А.Т. Головка та ін. – К. : Фенікс, 2007.

Залюбовська С.С., Новікова Л.А. Діяльність реєстраторів фондової біржі як основних агентів регулювання портфельного інвестування

Анотація. У статті висвітлено особливі аспекти діяльності реєстраторів цінних паперів на фондовій біржі в кризових умовах. Розкрито методику визначення реєстраційних норм для реалізації портфельного інвестування.

Ключові слова: професійні агенти та учасники фондової біржі, реєстр іменних цінних паперів, системи моделювання реєстраційних норм, аналіз купівлі-продажу й перереєстрації цінних паперів, процедура надання реєстраційного номера, контроль за обігом цінних паперів.

Залюбовская С.С., Новикова Л.А. Деятельность регистраторов фондовой биржи как основных агентов регулирования портфельного инвестирования

Аннотация. В статье раскрыты особые аспекты деятельности регистраторов ценных бумаг на фондовой бирже в кризисных условиях. Представлена методология определения регистрационных норм для реализации портфельного инвестирования.

Ключевые слова: профессиональные агенты и участники фондовой биржи, реестр именных ценных бумаг, системы моделирования регистрационных норм, анализ купли-продажи и перерегистрации ценных бумаг, процедура присвоения регистрационного номера, контроль за оборотом ценных бумаг.

Zaliubovska S., Novikova L. Activiti of Recorders of Exchange Stock as Basic Agents of Adjusting of the Portfolio Investing

Annotation. It has been defined special aspects of activity in major of security registration on stock exchange in crisis circumstances. Specific methods have been revealed concern to registration in case of portfolio investment realization.

Key words: professional agents and stock exchange members, register of registered securities registration provisions of modeling, analysis of sales and re-registration of securities, the procedure of registration number, control circulation of securities.